Glas zavezникov

Leto II. Št. 382 — Informacijski dnevnik A. I. S. — Cena 4 lire

TRST, ponedeljek 16. septembra 1946

UREDNIŠTVO: Via S. Pellico 12 - Telefon št. 93354 in 94443

OGLASI: Cena za milimeter višine (širina ena kolona): trgovski L. 27, mrtvaški L. 56 (osmrtnice L. 100), objave L. 20, finančni in pravni oglasi L. 45. V vsebini lista (tekstni oglasi) L. 45. Davek ni vštet. Plačljivo v naprej. Oglase sprejema izključno: S.P.I., Società per la Pubblicità in Italia, Trst, ul. Silvio Pellico št. 4. tel. 94044. Cena posamezne številke L. 4 (zaostale L. 8). Rokopisov ne vračamo.

2 stališči o statutu Trsta

Vzhodno- in zahodnoevropsko

Kriza v odboru za Bolgarijo

PARIZ, 16. sept. — Pariška konferenca, ki stopa danes v svoj osmi teden, je pred krizo v enem izmed njenih odborov. Politični in ozemeljski odbor za Bolgarijo bo moral danes razmotati težave, ki so nastale zaradi petkovega odhoda delegatov Bele Rusije, Ukrajine, Jugoslavije in Češkoslovaške iz odbora. Domnevajo, da bo zunanji minister Bele Rusije Kiseljev, ki je kot predsednik odbora bil na čelu disidentov, danes spet zavzel svoje mesto. Predložili mu bodo zapisnik zadnjega dela petkovega zasedanja, ko je predsedoval predstavnik Novega Zelanda brigadir Ronald Park v svojstvu podpredsednika, po odhodu imenovanih delegatov.

Menijo, da bodo delegati Bele Rusije, Ukrajine, Jugoslavije in Češkoslovaške oporekali veljavnosti tega dela zapisnika.

Mislijo tudi, da bo danes politični in ozemeljski odbor za Italijo zaključil s splošnim razpravljanjem o spornem vprašanju tržaškega statuta.

Predvidevajo, da bo ameriški delegat, kateremu pripada beseda, odgovoril na Molotovljev predlog za carisko, denarno, železniško in diplomatsko zvezo med Trstom in Jugoslavijo, ter za umik tujih sil iz Trsta v 30 dneh po vstopu pogodbe v veljavo.

Velika Britanija je že jasno izrazila svoje mnenje, da mora biti Trst popolnoma neodvisen, z vlado, ki bo odgovorna Varnostnemu svetu Združenih narodov.

POLJSKI NAČRT

Poljski delegat M. Winiewicz je na sobotnem zasedanju vztrajal, naj bi konferenca sprejela jugoslovansko zahtevo po carinski uniji svobodnega ozemlja z Jugoslavijo.

V ponovnem sklicevanju na gdanski primer je Winiewicz dejal, da je bila ena izmed bistvenih napak v položaju Gdanska ta, da versajska pogodba ni naredila konca zvezam med Gdanskom in Nemčijo. «Na vsak način — je nadaljeval Winiewicz — moramo preprečiti ponovitev takšnega stanja stvari. Vezi med Italijo in Trstom morajo biti prerezane!»

V nadaljevanju govora je poljski delegat omenil nujnost, da bi morale biti gospodarske vezi med Jugoslavijo in Trstom čim tesnejše. Predvsem morajo postaviti prometne zveze pod jugoslovansko-tržaško upravo, v drugi vrsti mora biti denarna unija in v tretji vrsti carinska unija med Trstom in Jugoslavijo.

Potem, ko je vztrajal, da bi odnosaje novega ozemlja s tujino zaupali Jugoslaviji, je poljski delegat zaključil: «Ne ponavljajmo gdanskih napak!»

Molotovljev govor

Sovjetski zunanji minister Molotov je nato govoril in izjavil: «Svobodnega ozemlja mesta Trsta ne moremo imeti za kolonijsko ozemlje ali kaj podobnega. Ne moremo ga imeti za vojaško oporišče prve ali druge velesile.

«Vprašanje, o katerem predstavniki štirih velesil niso sporazumni, je, ali moramo oblast podeliti ljudstvu, ali pa naj preide v guvernerjeve roke. Odločitev Sveta zunanjih ministrov je bila, da mora izvršna in zakonodajna oblast temeljiti na demokratičnih načelih.

«Sovjetska delegacija — je nadaljeval Molotov — se sklicuje na odločitev Sveta zunanjih ministrov in meni, da je njen načrt statuta svobodnega ozemlja Trsta v skladu z načeli, ki jih je določil Svet zunanjih ministrov. Britanski in ameriški ter deloma tudi francoski predlog — je nadaljeval Molotov — bi podelili oblast guvernerju, ne pa prebivalstvu.»

CECIL RHODES IN TRŽAČANI

V kritiziranju britanskega načrta za statut je Molotov dejal, da bi po načrtu trije tujci, in sicer guverner, podguverner in šef javne varnosti, bili na vladi. Primerjal je položaj tržaškega guvernerja, kakor ga je predložila Velika Britanija, s položajem indijskega podkralja. Ko je izjavil, da bi po določilih britanskega načrta guverner povsem vladal ozemlju, je Molotov citiral Cecila Rhodesa, po katerem bi morali z domačini ravnati kot z otroci in bi morali v britanskih kolonijah uveljaviti despotični sistem. (Rhodes je bil angleški kolonizator, ki je ob koncu 19. stoletja pripomogel k razvoju velikih področij Afrike.)

Molotov je nadaljeval: «Sovjetski način demokracije zadovoljivo deluje v naši državi in verjamemo, da so pozitivne rezultate dosegli tudi v drugih državah.»

GRČIJA IN BOLGARIJA

Ko je primerjal referenduma za ustavno vprašanje v Grčiji in Bolgariji, je Molotov dejal: «Zopetno poklicanje kralja v Grčijo so dosegli z zavijanjem in ponarejevanjem ter pod pritiskom tujih čet. Bolgarski referendum pa je bil povsem drugačna stvar. V Bolgariji ni bilo pritiska tujih čet. Sovjetske garnizijske čete se na noben način niso vmešavale v potek referenduma, katerega izid so v vsej državi proslavili z ljudskimi veselicami. Zaradi tega torej verjamemo, da moramo zavreči načela britanskega predloga, ker ta načela niso v skladu s sedanjim stanjem stvari v svetu. Nekaterim osebam lahko ugajajo demokratski parlamentarni sistemi 19. stoletja, toda mi ne menimo, da se taki sistemi morajo nujno ponavljati v 20. stoletju.

«Tržaškega prebivalstva ne moremo imeti za neke vrste zaostalo ljudstvo. Imeti ga moramo za dozorelo prebivalstvo, ki zakonito zahteva obliko demokratske vlade. Zaradi tega — je izjavil Molotov — morajo biti načrti, ki so jih predložile Velika Britanija, Združene države in Francija, zavrnjeni. Ne moremo zapreti oči pred dejstvom, da zavzema Jugoslavija poseben položaj glede tržaške luke. Neprimerno bi bilo ignorirati njene gospodarske vezi z Jugoslavijo.

O ČETAH V TRSTU

«Samo sovjetski predlog vsebuje točko, da je treba Trst demilitarizirati in nevtralizirati. Britanski, francoski in ameriški predlogi so očitno proti tej točki.

«Ta točka pomeni, da ne bodo smele biti čete nobene tuje države na svobodnem ozemlju Trsta in tudi ne čete Varnostnega sveta.

«Ta predlog — je nadaljeval Molotov — je popolnoma pravilen in ga je treba po našem mnenju sprejeti.

«Odkloniti je treba misel, da bi vzdrževali kakršno koli oboroženo silo v Trstu, ker bi ga tako izpremenili v vojaško oporišče.

«Sovjetsko zastopstvo je sporazumno s tem, da mora imeti Varnostni svet Združenih narodov na razpolago oborožene sile za preprečenje napadov, kakor to predvideva listina Združenih narodov. Toda ta ukrep je predviden samo za primer napada. Toda čemu bi morali vzdrževati čete v Trstu, iz katerega hočemo ustvariti trgovsko pristanišče?»

Molotov je nato obširno odgovoril na avstralsko trditev, da odgovornosti za vlado v Trstu ne smejo izročiti Varnostnemu svetu zaradi pravice veta.

SOVJETSKA RAZLAGA MONAKOVA

Skliceval se je na Monakovo in nato dejal: «Če opustimo pravico veta, bi to dalo možnost tistim, ki skušajo ustvariti novo skupino držav n. pr. v obliki anglo-ameriškega bloka in skušajo razdeliti Združene narode na vplivna področja in tako prezreti koristi držav ljubiteljic miru. Toda ti poizkusi ne bodo imeli uspeha, ker so, kakor v preteklosti, obsojeni na propad.

«Če omenjamo Društvo narodov, se moramo spomniti, kaj je predstavljalo. To je bila ustanova, ki so se je posluževali angleški in francoski državniki za svoje egoistične namene in za ustvaritev francosko-britanskega bloka. Vsi vemo, kam je to privedlo. Ko se je bližala vojna, je anglo-francoski blok odšel v Monakovo, da je dopustil svoj propad. Monakovo je bilo poizkus ustvariti blok miroljubnega francoskega in britanskega ljudstva z napadalno Hitlerjevo Nemčijo, a z izključitvijo Sovjetske zveze.

«Zdaj vidimo poizkuse za ustanovitev drugega bloka držav ljubiteljic miru in napadalcev. Ti poizkusi so obsojeni na propad, kakor se je zgodilo s podobnimi poizkusi v preteklosti. Društvo narodov je vodilo do Monakova in do druge svetovne vojne.

«Delajo poizkuse, da bi se mi umaknili. Nevarno je, v mednarodnih vprašanjih prezirati Sovjetsko zvezo ali Kitajsko, pa tudi Francijo. Samo sodelovanje med velikimi in majhnimi narodi more obvarovati mednarodni mir in varnost.

«Ko Avstralija stavlja predloge proti pravici veta, da bi podminirala temelje Združenih narodov, hodi po nevarni poti. To je prvič v zgodovini, da so ustanovili mednarodno organizacijo, ki ima na razpolago sredstva za obvarovanje sodelovanja med velikimi in majhnimi narodi za ohranitev mednarodnega miru in varnosti.

«Če nastopijo nesporazumi, moramo najti način za poravnavo in za ustvaritev sodelovanja med velikimi in majhnimi državami, in sicer tako, da ne bomo prezrli nobene velesile. Avstralija nas želi zavleči nazaj k propadu Društva narodov.»

Svoboda tiska

Ameriško združenje lastnikov listov je uradno zaprosilo Združene narode, naj na prihodnji glavni skupščini sprejmejo listino, ki naj zagotovi svetu svobodo tiska in časnikarskih vesti.

Predsednik združenja Wilbur Forrest — ki je v začetku 1945 z dvema drugima predstavnikoma ameriškega tiska potoval okoli sveta in obiskal vse svobodne države, da bi preučil vprašanje svobode tiska — je izjavil:

«Samo po eni poti lahko pridemo do normalnega življenja na svetu in to pot nam kaže svoboda časnikarskih vesti. Tako bodo narodi vedeli in razumeli vprašanja drugih narodov. Naš namen je, na kratko povedano, širiti resnico po svetu.»

SOVJETSKI PREDLOGI ZA TRŽAŠKI STATUT

Molotov je nato stavil sledeče predloge za tržaški statut:

(1) svobodno tržaško ozemlje naj bo nevtralno in demilitarizirano;

(2) vse tuje čete, ki so nastanjene na svobodnem tržaškem ozemlju, naj umaknejo v teku 30 dni od vstopa v veljavo mirovne pogodbe z Italijo;

(3) da se zagotovijo ugodne okoliščine za gospodarski razvoj svobodnega tržaškega ozemlja, je potrebna določitev gospodarskega sodelovanja med svobodnim ozemljem in Jugoslavijo (cariska unija in skupna uprava železnic svobodnega tržaškega ozemlja itd.);

(4) mednarodni režim tržaškega pristanišča bo moral predvideti, da bodo pristaniške in tranzitne olajšave enako stavljene na razpolago mednarodni trgovini bližnjih držav; Jugoslavija in Italija bosta imeli prosti coni v pristanišču;

(5) guverner bo imel dolžnost zagotoviti spoštovanje statuta svobodnega ozemlja;

(6) zakonodajno oblast bo izvajala ljudska skupščina, ki bo izvoljena na podlagi neposrednih, enakopravnih in tajnih volitev;

(7) izvršno oblast bo imela vlada svobodnega ozemlja, ki jo bo izvolila ljudska skupščina in bo slednji odgovorna za svoja dejanja. Upravljanje svobodnega ozemlja bo naloga vlade — vsi uradi upravnih oblasti ji bodo podrejeni, skupno s policijo, obmejnimi in obrežnimi stražami;

(8) državljanstvo svobodnega tržaškega ozemlja bodo podelili bivšim italjanskim državljanom, ki so bivali na ozemlju 10. junija 1940 in ki bodo še vedno bivali na ozemlju na dan vstopa v veljavo mirovne pogodbe z Italijo. Toda pravice do tržaškega državljanstva ne bodo imeli aktivni podpiratelji fašističnega režima v Italiji, fašistični voditelji, vojni zločinci, osebe, ki so služile v italijanski policiji in državni uradniki, ki so prišli iz Italije po letu 1922;

(9) ustanovijo naj medzavezniško komisijo, ki bo sestavljena iz predstavnikov Velike Britanije, Združenih držav, Francije in Sovjetske zveze in bo sestavila po vstopu v veljavo mirovne pogodbe začasno vlado tržaškega svobodnega ozemlja. V ta namen se naj medzavezniška komisija posvetuje s krajevnimi organizacijami in demokratskimi strankami;

10) posebna dolžnost začasne vlade bo določiti v treh mesecih volitve v ljudsko skupščino.

AVSTRALSKI POPRAVEK

Z izjavo, da med oblasti Varnostnega sveta ne smemo vključiti tistih, ki bi zagotovile skupnost in neodvisnost svobodnega tržaškega ozemlja, kot predvidevajo zadevne dogovorjene določbe pogodbe z Italijo, je avstralska delegacija predložila popravek teh določb s sledečimi točkami:

(1) predložena zagotovitev skupnosti in neodvisnosti s strani Varnostnega sveta mora biti zamenjana z načelom, da se morajo vsi podpisniki pogodbe obvezati, da se bodo vzdržali ustrahovanja ali uporabe sile proti ozemeljski skupnosti ali politični neodvisnosti tržaškega svobodnega ozemlja;

(2) upravne zadeve bodo morale biti zadeve ne samo 4 velesil, ki so izdelale načrte pogodbe, temveč zadeva 4 velesil skupno z drugimi silami, ki jih bo imenovala pariška konferenca;

(3) statut svobodnega tržaškega ozemlja bo morala izdelati konferenca in ga odobriti, ne da bi bila potrebna odobritev Varnostnega sveta.

Pri predložitvi popravka je avstralski delegat izjavil, da bi bil najboljši način, da bi naredili tržaško vprašanje za nerešljivo, če bi predložili zadevo Varnostnemu svetu, katerega odločitve ne bi mogle biti drugačne kot samovoljne in neodgovorne — zaradi pravice veta, ki ga imajo velesile, pravice, ki je že težko kompromitirala dostojnost Sveta samega.

BRITANSKO STALIŠČE

Delegati, ki razpravljajo o tržaškem vprašanju, so bili v soboto izredno delavni. Kljub Višinskijevemu protestu so določili za politični odbor za Italijo dve zasedanji. Podkomisijo, ki bo danes začela s presojanjem celotnega vprašanja, so že obvestili o češkoslovaškem stališču, po katerem bi morali narediti najožjo vez, ki je mogoča, med svobodnim področjem in Jugoslavijo, potem ko so že štirje zunanji ministri sklenili, da Trst ne more biti del jugoslovanske federativne države. Francija pa bi hotela ustanoviti resnično neodvisno tržaško področje, tako da bi luka mogla izpolniti svoje naloge kot trgovsko ustje Srednje Evrope.

Britansko stališče so odločno razložili. Na kratko se glasi: Velika Britanija ne odobrava klavzul, ki so vključene v sovjetskem in jugoslovanskem osnutku za statut, katere lahko, kot je dejal britanski poročevalec, odprejo pot vsesanju svobodnega področja, ki bi ga storila Jugoslavija.

Velika Britanija misli, da bi tudi oblast, ki bi bila koncentrirana v ljudski zbornici, kakor jo želita Sovjetska zveza in Jugoslavija, lahko dala priložnost za narodnostna sovraštva. Po britanskem mnenju bi bil način, ki bi postavil temelje resnični demokraciji v Trstu, tisti, ki bi dal guvernerju, katerega bi podprl Varnostni svet Združenih narodov, zadostno oblast, da bi že od začetka nadzoroval položaj. Britanski poročevalec je podčrtal, da ameriški, francoski in britanski osnutki polagajo veliko važnost na to.

«TIMES» O TRSTU

Posebni «Timesov» dopisnik v Parizu piše o tržaškem statutu in kako nanj gledajo zahodne in vzhodne sile. Velika Britanija, Amerika in Francija so si edine v tem, da je prva potreba tržaškega področja stabilnost in to zlasti zaradi tega, ker je prav to področje prizorišče ostrih narodnostnih konfliktov. Zaradi tega je potrebno, da bi bodoči tržaški guverner dobil široka polnomočja za vrsto let. Demokratske sile tega področja je treba postopno razviti in tržaško področje se mora postaviti na svoje noge, brez kakršnih koli upravnih zvez z Italijo ali Jugoslavijo. Zahodne sile so prepričane, da so potrebni taki varnostni ukrepi zaradi tega, ker je nevarnost, da bi komunisti organizirali del prebivalstva na svoj način in nato z znano komunistično taktiko kmalu dobili oblast nad upravo področja in ga tako postopoma privedli pod Titovo obmocje.

Sovjeti in Jugoslovani pa so mnenja, pravi «Times», da bi bilo treba vso moč v tržaškem okrožju dati v roke zbornice. Guverner se sklepom te zbornice ne bi smel in mogel upirati. Prav tako predlagajo Sovjeti in Jugoslovani, naj bi tržaško področje bilo povezano s carinsko unijo z Jugoslavijo. Jugoslovani nadalje zahtevajo udeležbo pri upravi železnic.

«Times» zaključuje: «Zaradi gori navedenih razlik v mišljenju je nevarnost, da bi Jugoslavija začela bojkotirati tržaško luko, če ne bi bila zadovoljna z režimom v Trstu. Jugoslavija bi prav tako mogla odsekati Trst od večine železniških prog, ki vodijo v Srednjo in Vzhodno Evropo.»

VOJAŠKI ODBOR

Na sobotnem zasedanju vojaškega odbora za Italijo je albanski delegat zahteval, da italijanske vojaške sile še nadalje znižajo.

Albanski delegat polkovnik Hysni Kapo se je pojavil pred odborom z izjavo, da vojska in mornarica, ki sta dovoljeni Italiji, Albaniji ne prožita primernih jamstev proti bodočim napadom.

Albanija želi le — je dejal Kapo — da ščiti svoje meje in zavaruje mir na Balkanu. Moralo bi se Italiji onemogočiti, da bo ogrožala v bodočnosti našo neodvisnost in varnost in jo postaviti v tak položaj, ki ji bo onemogočil začeti vsak bodoči napad. Italija — je nadaljeval albanski predstavnik — ni še do zdaj prožila dokazov, da bi se odpovedala svoji tradicionalni imperialistični politiki. Morali bi zagotoviti vsem državam in zlasti tistim, ki so bile žrtve napada, konkretna jamstva za bodočnost.

Kapo je nato odklonil odgovor na vprašanje indijskega delegata polkovnika Hayauda Dina, kako velike so trenotno sile albanske vojske. Na to vprašanje je Kapo odgovoril: «Želimo razpravljati o italijanski vojski in ne o albanski vojski.»

Indijski delegat je nato odvrnil: «Ne moremo zmanjšati sile italijanske vojske, razen če poznamo silo albanske vojske. Domnevam, da albanska vojska ni tako velika kot je italijanska, toda v primeru, da bi bila večja, ne bi bilo nobene potrebe zmanjševati stalež italijanske vojske.»

V razpravljanje se je zmešal sovjetski delegat general N. V. Slavin, ki je izjavil, da je Italija prosila, da se njene oborožene sile vzpostavijo v razmerju, kot je bilo to pod fašističnim režimom. «To kaže na namere trenotnega italijanskega režima. Tako povišanje ne zahtevajo za miroljubne namene, temveč zato, da nastopijo v izvestnih primerih, ki bi mogli nastati v Srednji Evropi ali zlasti v Sredozemlju.»

Sovjetski delegat je nato dejal: «Jasen je nagib, zaradi katerega je Albanija zaskrbljena. Docela jasno je da so albanski predstavniki prišli sem, da opomnijo na nevarne namene italijanske vlade in označijo te namene v tem smislu, da niso namenjeni za mir, temveč zato, da ustvarijo tak položaj, ki Italiji omogoči bodočo možno osveto.»

Južna Afrika je objavila, da bo podprla italijansko zahtevo za dovolitev veje vojne mornarice, kot to predvideva mirovna pogodba.

Južnoafriški predlogi predvidevajo 30.000 mož in 82.000 ton ladjevje (bojne ladje so izključene.)

Po grškem plebiscitu

Komunisti napadajo orožništvo in železniško progo v Tesaliji

ATENE, 16. sept. — Grške čete so pričele z obširno akcijo, z namenom, da uničijo 300 oboroženih komunistov, ki so se zatekli v gozd na polotoku Halkidiki blizu Soluna. V Solunu so tudi objavili, da so vojaške oblasti storile potrebne ukrepe, da preprečijo vrnitev v Grčijo bivšim članom grške levičarske organizacije ELAS, ki so 1944 pobegnili v Jugoslavijo.

Grški tiskovni urad dodaja, da skuša 200 mladih komunistov iz pokrajine Kilkis (zahodna Makedonija) «preiti na jugoslovansko ozemlje, da bi jih izurili in oborožili».

V Tesaliji so bile prekinjene železniške zveze zaradi terorističnih delovanj, ki jih pripisujejo levičarskim elementom in ki so vrgli v zrak most med Trikkalo in Volosom. Neka vest iz britanskega vojaškega vira poroča nadalje, da so v zahodni Makedoniji pri Naousa banditi streljali na dva britanska vojaka ter enega ubili in drugega ranili.

Po poročilih ministrstva za obvestila so «banditi» baje zasedli položaje za tremi minskimi polji in razpolagajo z zelo velikim skladiščem orožja in razstreliva, ki ga je zbrala «Elas» (levičarsko odporniško gibanje EAMa) v severni Grčiji.

Vrhovni poveljnik orožniških sil, ki so razmeščene po Macedoniji, osebno vodi operacije.

Grško ministrstvo za obvestila je poleg tega naznanilo, da so ubili orožniškega poveljnika iz Verije v zehodni Makedoniji, s 13 njegovimi orožniki pri zasedi, ki jo je pripravila «neka oborožena komunistična tolpa.»

Volitve v Nemčiji

Na britanskem področju zmagali socialisti, v francoskem krščanski demokrati in v sovjetskem komunisti

LONDON, 16. sept. — Včeraj so bile občinske volitve v britanskem, francoskem in sovjetskem področju Nemčije. Sovjeti so izvedli občinske volitve na Brandenburškem in v Mekklenburgu. V francoskem področju so bile volitve v vseh občinah, v britanskem pa samo v vaseh in manjših krajih — v mestih bodo vobili čez štiri tedne.

Prvi rezultati iz britanskega področja kažejo na zmago socialnih demokratov, ki so dobili doslej 470.962 glasov in 2.628 sedežev. Sledijo jim krščanski demokrati s 378.134 glasovi in 1.892 sedeži. Komunisti so dobili le 16.018 glasov in 90 sedežev.

Prvi poluradni rezultati volitev v francoskem zasedbenem področju kažejo, da so dobili krščanski demokrati največ glasov. Sledijo jim socialni demokrati in daleč za njimi komunisti.

Po sedanjih podatkih je zmagala pri volitvah na sovjetskem zasedbenem področju enotna socialistična stranka. Na Brandenburškem je dobila enotna socialistična stranka 191.375 glasov, krščanski demokrati 113.511 glasov, liberalni demokrati pa 39.118 glasov.

Zanimivo je, da so v berlinskem predmestju Klein Machnow, ki leži na meji sovjetskega in octalih področij, zmagali krščanski demokrati. Od 7.017 glasov so dobili 5.073, enotna stranka pa 1.678 glasov.

Nekaj prvih izidov iz francoskega področja: V Mainzu so dobili krščanski demokrati 17.000, socialisti 12.000 in komunisti 6.000 glasov; v Coblenzu kršč. dem. 15.000, soc. 8.000 in kom. 2.000; v Wormsu kršč. dem. 9.442, soc. 8.744 in kom. 2.438.

Zanimivi so tudi izidi v britanskem področju. V velikem industrijskem središču Düsseldorf so zmagali kršč. demokrati, ki so dobili 792 sedežev, socialisti 87 in komunisti 11 sedežev.

Podobno je razmerje v Schleswig-Holstelnu, kjer so dobili kršč. demokrati 443.700 glasov in 1.755 sedežev, socialisti 457.760 in 1.259 sedežev, komunisti pa 43.141 glasov ter 24 sedežev.

Na splošnem so glavna politična stremljenja v vsej Nemčiji ista, vendar zaradi politike posameznih zasedbenih sil niso prišla do enakega izraza. Na sovjetskem področju n. pr. socialnim demokratom ne dovolijo, da bi imeli svoje organizacijo, odkar so ustanovili «Enotno socialistično stranko», ki jo vodijo komunisti. Na francoskem področju pa niti socialni demokrati niti komunisti in niti katoličani nimajo možnosti, da nostapijo kot krajevni odseki vsenemških strank, čeprav so to dejansko. Samo na britanskem področju so dovolili manjšim strankam, da tekmujejo s štirimi večjimi strankami.

Na francoskem področju niso dovolili tisku, da bi imel zveze s strankami. Tudi volivno propagando strank so omejili, ker niso dovolili razpravljanja o večini spornih vprašanj glede Nemčije. Na britanskem in sovjetskem področju pa je tisk že dolgo časa v lasti političnih strank. Težave so s papirjem. Tako ima n. pr. na sovjetskem področju enotna stranka (pod vodstvom komunistov) ogromno prednost pri številu in nakladi svojih listov. Tega seveda prav nič ne opravičuje večina, ki jo je enotna stranka doslej dobila pri občinskih volitvah.

Na britanskem področju so oblasti dovolile enako število listov socialnim demokratom in krščanski stranki. Za njima sledi enako število dovoljene naklade komunističnih in liberalnih listov.

FAROERSKI OTOKI GLASOVALI V KORIST LOČITVE OD DANSKE

Kodanj, 16. septembra

Iz prestolnice Faroerskih otokov Thorskavna so sporočili, da so otočani z majhno večino izglasovali ločitev od Danske.

Ta izid so dosegli s plebiscitom med 26 tisoč prebivalci otokov. Od teh je 5.650 glasovalo za zavrnitev in 5.500 za sprejem ponudbe danske vlade, da reorganizira upravni sistem na Faroerskih otokih na osnovi večje neodvisnosti otokov, kakor je bila trenotna veljavna uprava.

Danski predlog je imel namen podeliti pravico zakonodaje krajevnemu parlamentu Faroerskih otokov in zagotoviti enakost pravic jeziku Faroerskih otokov in danskemu.

Faroersko otočje, ki leži v Atlantskem oceanu 320 km severno od Shetlandskih otokov, tvorijo gorski otoki, ki so med seboj ločeni z morjem. Prebivalstvo se preživlja s pastirstvom, lovom na divje ptice in ribe.

ENOTNO POVELJSTVO IZ CASERTE V PADOVO

Caserta, 16. sept.

Zastopnik zavezniškega poveljstva v Caserti je izdal sledeče poročilo: Zaradi nujne potrebe štednje z angleškim osebjem in zaradi dejstva, da so vse britanske naloge južno od Apeninov končane, bosta poveljstvo 13. zbora in poveljstvo oboroženih sil v Srednjem Sredozemlju združeni v enotno poveljstvo, pričeši s 1. oktobrom 1946.

To novo poveljstvo, ki se bo imenovalo «Glavno poveljstvo osrednjih sredozemskih oborožnih sil, bo imelo svoj sedež v Padovi. Zavezniško poveljstvo v Italiji se ni spremenilo in vsa vprašanja, ki se tičejo zaveznikov, bodo še nadalje odvisna od vrhovnega zavezniškega poveljstva v Sredozemlju in poveljstva zavezniških sil. Poveljstvo zavezniških oboroženih sil ostane mešamo angleško-ameriško poveljstvo. Poveljstvo zavezniških sil in operacijsko poveljstvo ameriške vojske na sredozemskem področju ostaneta v Caserti.

JUGOSLOVANSKA PROTESTNA NOTA

London, 16. sept.

Beograjska radijska postaja poroča, da je jugoslovanska vlada poslala v Washington protestno noto v zvezi z ravnanjem ameriških vojaških oblasti v Trstu s člani jugoslovanske vojske, ki so ga označili kot «surovo in neopravičeno».

Prete! ponedeljek je ameriška vojaška policija v Trstu ustavila po eksploziji bombe neki jugoslovanski avtomobil teř pri tem aretirala šest vojakov, ki so jih nato predali policiji Julijske krajine.

Beograjska radijska postaja navaja poročilo jugoslovanske poročevalske agencije, ki pravi, da so poslali nekega stotnika in štiri vojake, da bi izvedli preiskavo in zatrjuje, da so tako može, kakor tudi šest aretirancev šalili in da so Američani delali šaljive opazke glede jugoslovanske armade.

Poročilo, ki ga je izdal 12. septembra 13. vojni zbor, pravi, da so uvedli proti šestim jugoslovanskim vojakom disciplinski postopek, ker so prinjih našli ročne bombe, kar je v nasprotju z veljavnimi ukazi.

REPUBLIKA V BOLGARIJI

London, 16. septembra

Sofijska radijska postaja je objavila, da je bolgarsko Sobranje potrdilo rezultat nedavnega referenduma in je uradno proglasilo bolgarsko ljudsko republiko.

NOVI GENERAL JEZUITOV

Vatikan, 16. sept.

S prvim glasovanjem so soglasno izvolili novega glavnega predstojnika jezuitov, Belgijca očeta Janeza Krstnika Jausena.

Odmevi govora Wallacea

Predsednik Truman je Walleceu odobril le pravico, da govori, ni pa vedel za vsebino govora - Odklonilni komentarji ameriškega in britanskega tiska

WASHINGTON, 16. sept. — *Ko je obravnaval neko pripombo, ki jo je podal glede nedavnega govora severnoameriškega trgovinskega ministra Henryja Wallacea o politiki Združenih držav do Velike Britanije in Sovjetske zveze, je predsednik Truman izjavil na posebni tiskovni konferenci: «Nisem imel namena izjaviti, da sem odobril Wallaceov govor, kakor da bi le-ta vseboval izjavo o zunanji politiki te države.»*

V njegovi prejšnji izjavi je bilo javljeno, da je baje Truman dejal, da ne vidi nobene razlike med politiko, ki jo vodi ameriški zunanji minister James Byrnes in politiko, ki jo je označil Wallace.

Truman je nadalje dejal: «V tem je bilo seveda zgrešeno tolmačenje, ki so ga dali mojemu odgovoru na stavljeno mi vprašanje v zvezi z govorom trgovinskega ministra. Moj namen je bil dati razumeti, da sem odobril pravico trgovinskega ministra, da govori. Nisem hotel naznačiti, da sem odobril govor, da vsebuje izjavo o zunanji politiki te države.»

«Ni bilo nobene spremembe v zunanji politiki naše vlade. Ne bo nobene pomembne spremembe v tej politiki brez razpravljanja in brez konference, ki bi jo morali imeti predsednik, zunanji minister in voditelji kongresa.»

Truman je posebej poklical k sebi novinarje in jim prečital te izjave. Tak postopek niso več uporabili, odkar je predsednik najavil sovjetsko vojno napoved Japonski.

Wallaceov govor je imel obširen odmev v tisku in političnih krogih, medtem ko je stališče, ki ga je zavzel predsednik Truman spravilo v zadrego mnogo opazovalcev.

Dopisnik «BBC» v Washingtonu piše, da je Wallaceov govor spravil v zadrego tudi uradne kroge prestolnice. Na splošnem naglašajo, da je govor v kričečem nasprotju z Bernsovo politiko. Dopisnik pripomnja, da je treba upoštevati, da je bil v New Yorku velik politični shod, katerega so se udeležili poči-noma skrajno levičarski elementi. Govor ni samo del nove volivne kampanije, temveč je združen z živčno vojno, ki vlada v Združenih državah o svetovnem političnem položaju.

Uvodniki raznih angleških časnikov se bavijo z Wallaceovim govorom in ga večinoma odklonilno komentirajo.

Glavno laburistično glasilo «Daily Herald» piše pod naslovom «Odgovor Velike Britanije» sledeče: «Wallacea zelo cenimo in spoštujemo v naši državi. Znan je zaradi vere v demokracijo in mnogoštevilnih zaslug v prid internacionalizma. V prijateljskem duhu bomo sprejeli in preučili katero koli grajo, ki bi jo iznesel proti politiki naše države. Toda kakor ima on pravico grajati, kar hoče, tako imamo tudi mi pravico odgovoriti. Od konca vojne je Velika Britanija opustila vsako imperialistično stremljenje nad Indijo. Velika Britanija skuša na osnovi enakosti skleniti novo pogodbo s suverenim Egiptom. Odobrila je načrte napredne politike v tucatu kolonialnih posesti. Če je to «imperialistična politika», pomeni, da besede nimajo več nobenega pomena. In če se je Wallace oziral na Palestino, mora vedeti, da je Velika Britanija od konca vojne prosila popolno sodelovanje Združenih držav, da izvedejo skladno politiko. Katera je potem prava obtožba proti politiki Velike Britanije? Amerika, je dejal Wallace, «želi mir s Sovjetsko zvezo, toda hoče, da ji ta pride nasproti na pol poti. Amerika želi sodelovanje.» Toda tudi Velika Britanija želi točno isto stvar. Anglija ne zahteva nič več in nič manj. To ni imperialistična zahteva. To je pravica svobodne skupnosti, ki se je borila proti silam fašizma in je dala svojo pomoč v boju, medtem ko se ves svet ie ni odločil.»

Konservativni «Daily Telegraph» v podrobnem odgovoru na Wallaceov govor pravi: «Ameriški zunanji minister gospod Byrnes je pred enim tednem v Stuttgartu podal tehtno in zelo ugodno obrazložitev zunanje politike Združenih držav. Ta govor — izrazita pojasnila, da Združene države nimajo namena znova pasti v izolacionizem — je Byrnes verjetno imel s popolnim pooblastilom ameriške vlade. Šest dni pozneje je Byrnesov kolega Henry Wallace imel v New Yorku govor v katerem je molče grajal vsa dejanja ameriškega zunanjega ministra. Njegov govor izrazito tudi vsebuje napade na britanski imperij. Če še ni povsem izolacionist v starem pomenu besede, se Wallace gotovo vrača k tej «ideji». Njegov govor je del volivne kampanije, ki ima namen, da bi preprečili, da bi znova izvolili za newyorškega guvernerja Deweyja, bivšega republikanskega kandidata za predsedstvo in zagovornika angloameriške pogodbe za medsebojno obrambo. Na Wallaceov govor gotovo lahko gledamo s strpnim presenečenjem, ki ga je vzbudil v Londonu. Ta govor je bolj razlog za obžalovanje kot pa za ogorčenje. Ni verjetno, da bo nastala kakšna sprememba v ameriški politiki in vsako čustvo, ki gre preko obžalovanja, lahko pustimo Američanom.»

Odložitev podržavljenja zavezniške lastnine v Avstriji

Dokler ne bo rešeno vprašanje kompenzacije

DUNAJ, 16. sept. — V sporočilu, ki so ga v četrtek zvečer izdali na Dunaju, javljajo, da Avstrija ne bo nadaljevala s podržavljenjem lastnine Združenih narodov, dokler ne bodo zadovoljivo rešili vprašanja kompenzacije.

V pismu, ki ga je avstrijska vlada pred sedmimi dnevi poslala zavezniškemu nadzorstvenemu svetu in čigar besedilo prinaša sporočilo, pravi: «Zakon o podržavljenju za lastnino Združenih narodov ne bo stopil v veljavo, dokler ne bi parlament odobril zakona o kompenzaciji.»

S tem pismom se je avstrijska vlada rešila nevzdržnega položaja, v katerega je prišla, ko je odobrila zakon o podržavljenju, ki so ga sprejeli kljub sovjetskim protestom, ki so trdili, da je bila večina podržavljenih družb last nemških državljanov in kot taka po potsdamskem sporazumu sovjetska last.

Ko so zakon sprejeli, je sovjetski predstavnik v zavezniškem svetu izjavil, da Sovjetska zveza ne bo dovolila, da bi zakon, v kolikor se nanaša na razlastitev tvornic, ki so sedaj sovjetska last, stopil v veljavo v sovjetskem področju Avstrije.

Funkcionarji ameriške vlade so izjavili, da hočejo Združene države Avstriji pomagati pri obnovi. V ta namen ji bodo nakazale 150 milijonov dolarjev.

ŠESTA OBLETNICA BITKE ZA VELIKO BRITANIJO

London, 16. sept.

Ko označuje bitko za Veliko Britanijo za «veliko osvoboditev», piše «Sunday Times»: «Šest let tega so vedeli na današnji dan, da je bila bitka za Veliko Britanijo dobljena. Če bi jo bili izgubili, bi Nemci gotovo poizkušali z invazijo na otok. Uničenje britanskih zračnih sil je bila bistvena predhodna stopnja in ker ni uspel v tej nalogi, se je Hitler odvrnil od Kanala, kakor se je veliki Napoleon skoraj pred poldrugim stoletjem. Čeprav so tedaj le malokateri to razumeli, je bila bitka za Veliko Britanijo ena izmed velikih odločilnih bitk sveta.

IZVOLITEV CLEMENCEAUJA

Pariz, 16. sept.

Soglasno so izvolili Michela Clemenceauja, sina pokojnega Georgesa Clemenceauja, za predsednika stranke P. R. I. (ki je politična stranka skrajne desnice).

Jugoslovanska pritožba zaradi vrnitve donavskih ladij

LAKE SUCCESS (New York), 16. sept. — V sredo se je na otvoritvenem plenarnem zasedanju Gospodarskega in socialnega sveta ZN razvilo obširno razpravljanje o jugoslovanskih in češkoslovaških zahtevah po vrnitvi podonavskih ladij, ki so jih med vojno odpeljali Nemci in ki so zdaj pod nadzorstvom zavezniških vojaških oblasti za Zgornjo Donavo.

Ameriški delegat Ernest Penrose je izjavil, da ameriška delegacija ne želi, da bi bilo sklepanje o Podonavju omejeno le na vprašanje vrnitve jugoslovanskih in češkoslovaških ladij, marveč bi rajši videla, da bi Svet sprožil širše vprašanje o svobodi trgovine in plovbe na Donavi.

Jugoslovanski delegat Krašovic je odvrnil, da to kar je imenoval pravno vprašanje Donave, nima nikakega opravka z vrnitvijo jugoslovanskih ladij. To tezo je podprl tudi sovjetski delegat Feonov.

V odgovoru je Penrose dejal, da Združene države žele, da bi o jugoslovanskem stališču razpravljali izčrpno; izrazil je upanje, da bo mogoče doseči zadovoljiv sporazum. Vendar pa — je pristavil — mislijo Združene države sprožiti razpravljanje o problemih, ki so s tem povezani, razpravljanje, ki bi moglo koristiti rešitvi vprašanj, ki jih je sprožila Jugoslavija. Penrose je zahteval, da bi ostal dnevni red Sveta odprt do 16. septembra. Francija, Indija in Velika Britanija so pristale na to zahtevo in izjavile, da lahko Svet, v skladu s predlogom Združenih držav, da bi razširili razpravljanje, sprejme odločitev v trenotku, ko bodo jugoslovansko pritožbo po dnevnem redu dali v razpravljanje. Dr. Andrija Štampar (Jugoslavija), ki je kot namestnik predsednika predsedoval Svetu,, je podprl to stališče.

Tudi Češkoslovaška je sprejela zamisel, da bi ostal dnevni red odprt, a s pogojem, da bi istočasno stavili na dnevni red češkoslovaško zahtevo. Francija in Grčija sta izjavili, da je vprašanje vrnitve ladij bolj pravnega kot gospodarskega značaja in sta zato dvomili, da bi spadalo v pristojnost Gospodarskega in socialnega sveta.

Končno so se sporazumeli, da bo Svet presojal vse točke dnevnega reda, ki bo ostal do 16. septembra odprt.

Vršilec dolžnosti predsednika Sveta Štampar je na koncu izrazil zadovoljstvo nad izjavo Združenih držav, da bodo lahko izravnali težave glede jugoslovanskih ladij in čolnov; izrazil je zaupanje, da bo Svet lahko končal delo v teku tega meseca.

Ctrtkovo zasedanje gospodarskega in socialnega sveta Združenih narodov so skoraj povsem porabili za dolgo razpravljanje o vprašanju, ali morajo stroške za različne komisije Združenih narodov kriti Združeni narodi sami, ali pa vlade zastopane v posameznih komisijah. Zasedanje sveta so končno preložili, ne da bi glede tega sprejeli karšen koli sklep.

VIŠINSKI POPRAVLJA «FASISTIČNI GENERALI SO BEZALI»

Pariz, 16. sept.

Namestnik sovjetskega zunanjega ministra Andrej Višinski je označil za «velikansko potvorbo» izraz, ki so mu ga pripisali na pariški konferenci, izraz, ki mu je že prinesel dva poziva na dvoboj in pismeni protest italijanske delegacije.

Višinski naj bi dejal, da «so Italijani bolj sposobni za tek, kakor za bojevanje». Italijanska delegacija je v pismu, ki ga je poslala konferenci, izrazila «najbolj žalostno presenečenje zaradi dejstva, da je bila mogoča podobna izjava, katera zapostavlja na tako napravičen način čast vseh Italijanov, ki so se borili v vrstah rednih sil in v vrstah odporniškega gibanja».

V odgovoru nadaljuje Višinski, potem ko je vzel na znanje italijansko pismo: «Ne upoštevaje obrekovalni značaj izjave v tem pismu sem mnenja, da moram priklicati vašo pozornost na dejstvo, da citiranje, ki je v tem pismu, predstavlja velikansko potvorbo onega dela moje izjave, ki se je v resnici glasila takole: ...in ta dejstva dokazujejo da so bili opevani italijanski generali, kakor Graziani, Messe in podobni, balj navajeni bežati kakor bojevati se.»

Dejstva, na katerih je govoril Višinski, so tvorila njegovo poročilo o bitkah leta 1915 v odgovor na trditve — ki naj bi jih storil neki italijanski poročevalec na konferenci — po katerih naj bi Italija povročila zlom avstrijsko-madžarskega imperija.

Višinskijevo pismo so razdelili kot dokument delegacijam in so kopijo poslali italijanski delegaciji. Na zasedanju odbora navzoči časnikarji so slišali tolmača na konferenci izgovoriti v angleščini obdolženo frazo, ki so jo pripisali Višinskemu. Verzijo, ki je Višinski ponavlja v svojem pismu, označujejo v uradnem sovjetskem prevodu v angleščini, kakor poroča sovjetska agencija «Tass», za «izpuščeno na zahtevo avtorja.»

BLUM SPET UREDNIK LISTA «POPULAIRE»

Pariz, 16. septembra

Izvršni odbor francoske socialistične stranke je starega francoskega socialističnega voditelja in bivšega ministrskega predsednika Léona Bluma znova imenoval za političnega urednika socialističnega lista «Le Populaire».

RADIJSKA POSTAJA ZA VZHODNO EVROPO

London, 16. septembra

Radijska postaja ameriških zasedbenih sil v Nemčiji poroča, da je ameriško zunanje ministrstvo začelo s pogajanji, ki bi omogočila radijsko oddajno postajo na ameriškem področju, ki bi oddajala poročila Vzhodni Evropi in Sovjetski zvezi.

GRČIJA ZAHTEVA «Saturnijo» in «Vulkanijo»

Atene, 16. septembra

Atenska agencija poroča, da je grška vlada zahtevala, da oba italijanska prekooceanska parnika «Saturnijo» in «Vulkanijo» na račun vojne odškodnine izročijo Grčiji.

PREGANJANJE POLITIČNIH naspotnikov v totalitarni Španiji

Madrid, 16. sept.

Barcelonska policija je odkrila komunistično politično organizacijo in aretirala 9 voditeljev organizacije. Ta organizacija, imenovana «Združena stranka vseh protifrankovskih Špancev», je iskala svoje pristaše med republikanskimi ekstremisti. Odkrili so tudi propagandni material in tiskarski stroj. Policija je odkrila tudi organizacijo «Rdeča pomoč», ki je imela nalogo podpirati siromašne komuniste. Aretirali so štiri ženske, ki so zbirale podpise.

KULTURA

Razstava redkih knjig

V proslavo pete stoletnice ustanovitve znamenite knjižnice katedrale v Salisburyju so organizirali razstavo dragocenih redkih knjig in rokopisov, ki jih hrani ta knjižnica. V resnici je petstoletnica ustanovitve knjižnice padla na preteklo leto, toda ker se je vojna tedaj komaj končala, časi še niso bili primerni za podobne proslave.

Izmed rokopisov največje vrednosti, ki jih morejo občudovati obiskovalci, vzbuja veliko pozornost izvod Magne Charte iz leta 1215, ki je eden izmed petih ohranjenih. Verjetno ta izvod izvira iz knjižnice Williama Longsworda, polbrata kralja Ivana, ki ga je moral dobiti kot wiltshirski sodnik. Nadaljnji dragoceni rokopis je Bedov «De Temporum Ratione» iz devetega ali desetega stoletja.

Na razstavi sta tudi dva lepa galska molitvenika iz desetega stoletja. Posebno zanimiv je zaradi lepo izdelanih začetnic S. Adelmov «De Laude Virginitatis», ki predstavlja potrpežljivo delo prepisovalcev in miniaturistov enajstega stoletja. Na razstavi je tudi okrog 30 knjig tiskanih pred letom 1500. Med temi vidimo tudi primer italijanskega tiska Marsilio Ficinovo «Teologia Platonica de Animorum Immortalitate» (Firence 1482). Na izvodu Erazmovih Pripomb k Sv. pismu rove zaveze, ki so izšli v Baslu leta 1519, pa so zanimivi številni obrobni zapiski, ki jih je napisal rotterdamski filozof sam.

IZ SLOVENIJE

Predsednik vlade LRS Miha Marinko je nedavno imel v Trboviljah velik govor, čigar poglavitna misel je bila ta, da so kljub težavam dosegli velike uspehe ter da s temi uspehi tolčejo vse skrite in odkrite sovražnike. Med drugim je dejal, da morajo delavske množice pokazati več zanimanja za neposredno upravljanje države, ker so do zdaj pokazale mnogo premalo zanimanja. Čeprav so spomladi še mislili, da ne bo možno uvesti 14 dnevnega plačanega dopusta ter regulirati najosnovnejših vprašanj delavcev in nameščencev, so vendar to uredili. Razumljivo je, da imajo tudi doma skrite sovražnike, kajti tisti, ki so bili odrinjeni od korit, niso zadovoljni z ljudsko oblastjo. Ljudstvo je prenehalo odkrito podpirati ostanke belogardističnih in četniških tolpic, ki jih varnostni organi uspešno trebijo. Trboveljski rudniki so presli kot obče ljudska imovina v upravo zveznega ministrstva, kar je treba tolmačiti tako, da so ti rudniki prav tako last delavstva. Gre samo za delitev uprave: rudnik je v rokah zvezne vlade, komunalna podjetja pa so v rokah ljudskega odbora, kar še ne pomeni, da bi moral vsak vleči na svojo stran. Novi zadružni zakon je vnesel novega duha v zadružništvo ter mu dal potrebno ljudskost, vendar pa se še najde kak pristaš Jovanovičevih zadružnih pogledov ter je jasno, da zadružniki ne gredo zavestno po liniji njegovega zadružništva. Opažati je, da si nekateri pridobitni elementi skusajo nadeti firmo, zadruge ter usmerjajo njeno delo nasprotno razvoju nove družbene stvarnosti. Oblasti bodo pazile na koristi ljudstva ter preostalim kapitalistom preprečile pretirano izkoriščanje delovnega ljudstva.

V založbi «Planinskega društva Slovenije» je izšla nova planinska revija «Gore in ljudje», ki bo izhajala 12 krat na leto. Revija bo kot enotno glasilo planincev spoznavala ljudstvo z lepoto planin, vzgajala ljudi k povezanosti s prirodo, raziskovala posebnosti gora ter širila planinstvo med široke ljudske množice.

Na balkanskem tekmovanju v plavanju je jugoslovanska štafeta v postavi Vidović, Pelhan, Klement in Miloslavič na progi 4 krat 100 mešano moški s časom 4:03,9 postavila nov jugoslovanski rekord. Stari rekord je še izza vojne imela štafeta «Juga» s časom 4:11,6.

TRŽAŠKA KRONIKA

Mornarji križarke „Ajax" POGOSTILI 150 OTROK

V soboto popoldne so krov angleške križarke «Ajax», ki je zasidrana v tržaškem pristanišču in ki je znana iz pomorske bitke na Rio de la Plata, za dve uri in pol preuredili v veliko otrožko igrišče. Poveljnik ladje je predlagal, da povabijo na krov otroke v Trstu bivajočih angleških družin, poleg pa tudi druge tržaške otroke. Posadka je misel odobrila. Razposlali so vabila in ob 15. uri, ko se je zabava pričela, so na «Ajaxu» sprejeli vsakega otroka, ki je pač dobil kakšnega mornarja, da ga je spremil na ladjo. Prišlo je okoli 150 otrok — polovica angleških in polovica tržaških.

Mornarji so za otroke pripravili različne igre, pokazali so jim potapljače, mornarje preoblačene v gusarje ter jih vozili po pristanišču z motornim čolnom. V senci topov pa so jim postregli z limonado, pecivom in sladoledom. Prijetna zabava se je končala ob 17.30 uri.

Zaključni koncert godbe irskih strelcev

Godba irskih strelcev iz Londona je privabila včeraj zvečer ob šestih na trg Unità ob stotin gledalcev, ki so prisostvovali tradicionalnemu mirovozu britanske vojske.

Pol ure je godba igrala irske napeve med sprehajanjem po trgu. Ob začetku manifestacije je trobentač zatrobil mirovov, da bi nakazal, da zapušča 167. londonska brigada, katere del je «Irski bataljon», Trst.

Brigada, ki jo poleg irskih strelcev iz Londona sestavlja prvi londonski škotski bataljon in četrti bataljon polka Dorsetshire, bo odpotovala iz Trsta ta teden. Brigada je del 56. londonske divizije, ki bo zapustila Julijsko krajino, da jo bodo obnovili v Veliki Britaniji, kjer bo prevzela svojo prvotno nalogo kot divizija teritorialne vojske. 167. brigada bo jutri predala posle 13. brigadi, ki jo sestavljajo bataljoni polkov Essex, Worcestershire, Oxford in Buckingamshire.

Naročilo ZDRUŽENIM JADRANSKIM LADJEDELNICAM

Iz Argentine je prišlo naročilo za pet ladij v vrednosti 11 milijonov dolarjev. Tri ladje, ki jih bodo uporabili tako za prevoz potnikov kot tudi za tovore, bodo izdelale ladjedelnice Ansaldo, dve ladji, ki bodo opremljene s hladilnimi napravami, so poverili v izdelavo Združenim jadran. ladjedelnicam.

Aretacija nevarnega predkaznovanca

Policija je aretirala Ivana Haceta iz Buzeta, brez stalnega bivališča, zaradi obtožbe, da je oropal in ranil Marijo Depangherjevo.

Dne 20. maja t. l. je prišel k družini Bigiotti v ulici Sv. Katerine št. 3 neznanec, ki je nosil na rami lesen zaboj in je imel v roki zvezek in zavitek, ki je bil videti kot poštni zavoj. Služkinja Depangher, ki je bila sama v stanovanju, je verjela besedam neznanca, da je zaboj za gospoda Bigiottija. Neznanec je vstopil in odložil zaboj na hodniku, medtem ko je služkinja odšla v drugo sobo, da bi telefonirala gospodarju in ga obvestila o pošiljki. Ker ni utegnila dobiti zveze, se je vrnila na hodnik, kjer ji je neznanec ponudil zvezek in dejal, naj se podpiše. Ko je služkinja podpisovala v zvezek, je neznanec potegnil iz zavitka pendrek in jo dvakrat močno udaril po glavi. Depangherjeva, ki zaradi udarcev ni izgubila zavesti, je iztrgala pendrek iz rok neznanca in se mu postavila v bran. Neznanec, katerega so pozneje spoznali za Haceta, je skušal zakleniti vrata, a služkinja mu je iztrgala ključe iz rok, skočila do vrat in začela klicati na pomoč. Odločni nastop služkinje je prisilil napadalca, da je pobegnil. Ko so služkinji na policiji pokazali zbirko slik najbolj znanih predkaznovancev, je med njimi takoj spoznala napadalca. Takoj so izvedli preiskavo in ugotovili, da je Hace zapustil Trst. Bil je v Padovi in pozneje v Terni, kjer so ga aretirali. Prepeljali so ga v Trst, kjer je Depangherijeva v njem takoj spoznala svojega napadalca.

Policija zaplenila NEDOVOLJENE LETAKE

V petek ob 23.40 uri je v ulici Costalunghi patrulja civilne policije Julijske krajine ustavila Ludvika Jelorčiča, stanujočega v isti ulici št. 76. Pred svojimi nogami je imel zavoj z letaki in posodo s klejem.

Letaki so trojne vrste: prvi vsebujejo napade in žalitve, tudi osebnega značaja, proti civilni policiji, medtem ko so na ostalih dveh vrstah letakov seznami posameznih meščanov, ki so označeni kot sovražniki ljudstva. Policija je Jelorčiča pridržala zaradi nadaljnje preiskave.

Truplo pod razvalinami bunkerja?

Policija je prejela opozorilo, naj bi bilo v nekem bunkerju v Dolini v bližini Morganove črte skrito truplo dr. Passalacqua, ki je v skrivnostnih okoliščinah izginil pred meseci, ko se je odpeljal v Dolino na nujen klic neznancev za pomoč nekemu bolniku.

V soboto ob 5.30 uri se je policija odpeljala na označeni kraj, kjer je ugotovila, da so bunker razstrelili. Po poročilih vaščanov so bunker razstrelili približno pred enim mesecem. Agenti so — čeprav niso imeli potrebnega orodja — začeli z odstranjevanjem ruševin in našli reberno kost, ki so jo kasneje izročili znanstvenemu oddelku na policiji. Z nadaljnjim razkopavanjem so morali zaradi pomanjkanja primernih sredstev prenehati.

Policija meni, da je ugotovila osebo, ki je zapletena v ugrabitev dr. Passalacqua, toda ne more razkriti imena iz varnostnih ozirov. Policija je tudi zaslišala prebivalce vasi Doline, ki so bili zelo molčeči in so desto zašli v protislovja; nekateri — poroča policija — so izrecno izjavili, da ne morejo govoriti zaradi strahu pred bodoco osveto in represalijami.

Truplo nemškega vojaka NAJDENO NA OPČINAH

V soboto so odšli člani preiskovalnega oddelka policije na Opčine, kjer so našli truplo odraslega človeka, zakopanega plitvo pod zemljo v majhnem jarku 100 metrov od obeliska v bližini poti Cobolli.

Po nekaterih robovih in gumbih na uniformi so mogli ugotoviti, da gre za nemškega vojaka, mrtvega verjetno 15 do 16 mesecev. Poleg trupla so našli odlomke listine o minskih poljih, iz česar sklepajo, da je mrtvec častnik ali podčastnik. Po sodnem pregledu so truplo prevzeli nemški ujetniki in ga pokopali na nemškem vojaškem pokopališču na Opčinah.

Ročne bombe V NEKEM GRMOVJU

V soboto dopoldne je odšla patrulja civilne policije in čistilcev min na prijavo v ulico Besenghi, kjer je našla v nekem grmovju dve ročni bombi tipa «OTO» in eno bombo tipa «Breda»; vse tri so bile v uporabnem stanju in z varnostno zaklopko.

Streli proti ameriški IN CIVILNI POLICIJI

Včeraj v prvih jutranjih urah so med preiskavo, ki je bila po velikih eksplozijih ob 3.10 uri v Rojanu, streljali na ameriško in civilno policijo. Policijski agentje so izjavili, da so bili streli oddani iz procejenje razdalje.

Eksplozija je nastala v «Ricreatorio Comunale» v ulici Cassala št. 7. Eksplodirali so nabolj tritola, ki so jih položili v vežo v notranjosti poslopja. Eksplozija je pognala v zrak stopnice prvih dveh nadstropij, porušila čuvajevo kuhinjo in hudo poškodovala zunanja dva zidova poslopja. Edina oseba v poslopju je bil čuvaj Marse Luigi. Nihče ni bilo žrtev ne zaradi strelov ne zaradi eksplozije.

PREHRANA

Dodatne nakaznice za delavce. Delodajalce v tržaški občini, ki imajo uslužbene delavce pri težkih in najtežjih delih, vabijo, da predložijo do 25. t. m. na občinski Prehranjevalni urad — oddelek za dodatke — v ulici Procureria št. 1, seznam delavcev, ki pride v poštev za dodatne nakaznice. V seznamu mora biti navedeno delavčevo ime in priimek ter njegov naslov. Opozarjamo, da bo izostanek prijave ukinil izdajo nakaznic za štirinajsečje november 46'-februar '47.

GORICA

Jesensko odpiranje in zapiranje trgovin

Trgovska zveza sporoča: v skladu z dekretom pokrajinskega predsedništva bo stopil danes v veljavo novi urnik za odpiranje in zapiranje trgovin, in sicer na vsem področju goriške pokrajine. Novi urnik je naslednji:

Pekarne in mlekarne od 6.30 do 12.30 in od 16. do 18. ure; ob nedeljah in praznikih od 7. do 12.; mesnice od 7. do 13., popoldne zaprto, izvzemši ob sobotah, ko so odprte od 15. do 19., ob nedeljah do 31. oktobra od 7. do 10., ob polpraznikih od 7. do 11; trgovine z živili, drogerije, manufakturne trgovine, trgovine z industrijskimi predmeti in s kolesi od 8. do 12.30 in od 15. do 18.30, ob nedeljah zaprto, ob polpraznikih od 8. do 12.; trgovine s sadjem in zelenjavo od 8. do 12.30 in od 15.30 do 19. ob nedeljah od 8. do eno uro po zaprtju pokrite tržnice, ob polpraznikih od 8. do 12.; trgovine z gorivom, lesom in gradbenim materialom od 8. do 12. in od 14. do 18., ob nedeljah zaprto, ob polpraznikih od 8. do 12.; avto-moto podjetja od 8. do 12. in od 14.30 do 18.30, ob nedeljah zaprto, ob polpraznikih od 8. do 12.; papirnice in knjigarne od 8. do 12. in od 15. do 18., ob nedeljah zaprto, ob polpraznikih od 8. do 12., med šolskim letom odpiranje pol ure pred začetkom šolskega pouka; cvetličarne od 8. do 12.30 in od 15. do 18.30, ob nedeljah in polpraznikih od 8. do 12.30 ure.

Ob sobotah zvečer lahko podaljšajo trgovci odprtje svojih trgovin za pol ure. Ob času semnjev so lahko trgovine odprte neprekinjeno ves dan. Jesenski urnik bo veljal do 31. oktobra.

PREHRANA

Razdeljevanje sladkorja bolnikom. Sepral vabi vse bolnike, ki so v mesecu avgustu prejemali kakršne koli dodatke sladkorja, da pridejo v dneh 16., 17., 18., 19. ali 20. sept. na občinski Prehranjevalni urad v ulici Crispi št. 3, okence 9, kjer bodo dobili posebno nakazilo za dvig 1 kg sladkorja. Ta sladkor lahko prevzemejo od danes dalje do 30. t. m. v kateri koli trgovini z živili v mestu za ceno 290 lir kg. Trgovci, ki nimajo zadostnih zalog sladkorja, se naj obrnejo na razdeljevalni urad goriškega Seprala.

PULJ

NAJDBA UTOPLJENCA

V soboto zjutraj ob 6. uri je neki čolnar opazil v morju utopljenca. Takoj je obvestil policijo, ki je ugotovila, da je utopljenec 40-letni inženir Aldo Farina, bivajoč v ulici Gladiatori št. 5.

Domnevajo, da gre za samomor. Policija vodi preiskavo.

RADIO TRST II
411 m - 731 kc

Ponedeljek, 16. septembra

17.30 iz opernega sveta; 18 vojaške skladbe; 18.15 radijska univerza; 18.30 plesna glasba; 19 predavanje: Podtalni tisk; 19.15 literarna ura; 19.45 koncert pianista Živica Pavla; 20 napoved časa, slov. vesti; 20.15 ital. vesti; 20.30 glasbena razstava; 20.45 predavanje: Izbruh Krakataoa; 21 zaključek; 23.10 zadnje vesti v slovenščini na postaji Trst I.

Glavni urednik:
PRIMOŽ B. BRDNIK
Izdaja A. I. S.

MALI OGLASI

TRAŽIM DJEVOJKU sa selu, mladju cca 18 godišnju, boljoj obitelji za sve kućne poslove i obavljanje vrta. Prednost imade koja govori talijanski i nešta slovenski. Namještenje je stalno u Como (Sjverna Italija). Stan i hrana i plata po dogovoru. Poželno osebno se predstavit. Trieste, via Corsica 7, III p., scala II.

ZAHVALA

Družina Sokolova se iskreno zahvaljuje vsem prijateljem in znancem, ki so ji stali ob strani ob žalosti zaradi izginotja nepozabnega

ANTONA

Gorica, 14. septembra.

JULIJSKA KRAJINA

Uspeh oddaje žita na področju ‚A' Julijske krajine

Poljedelci oddali 29.000 stotov žita več, kakor prejšnje leto

TRST, 16. septembra. — Med razgovorom na odseku za poljedelstvo pri Zavezniški vojaški upravi o poteku zbiranja žita, je neki uradnik izjavil, da je pritok žita na področju «A» to leto prekoračil vsa pričakovanja: do zdaj so poljedelci oddali 41.000 statov žita, namesto predvidenih 20.000. Preteklo leto so izročili samo 12.000 stotov žita in znaša letošnji povišek 29 000 stotov.

V Julijski krajini so zbrali sorazmerno več žita, kakor v posameznih italijanskih pokrajinah. Največ žita so pridelali in oddali na področju okoli Gradeža, in sicer na prostoru, ki so ga dali preplaviti Nemci in ki so ga potem osušili na pobudo Zavezniške vojaške uprave. Ta predel je sam prispeval 11.000 stotov.

Celotni pridelek žita na področju «A» je bil za leto 1945-46 ocenjen na 112.000 stotov in videti je, da je bila ta številka skoraj dosežena, če vzamemo, da so oddali poljedelci 41.000 stotov, pustili pa so jim 60.000 stotov žita; računajo, da so nezakonito nekateri poljedelci obdržali približno 5.000 stotov žita.

Uradno obvestilo 13. vojnega zbora

Premiki zavezniških sil v Julijski krajini

Trst, 16. sept.

Glavni stan 13. vojnega zbora je izdal sledečo uradno izjavo o premikih zavezniških sil, ki so v teku:

«Premik enot in oddelkov v območju 13. vojnega zbora, ki je bil javljen 25. avgusta, je skoraj končan.

Skupino pehotnih brigad britanske vojske v Avstriji premeščajo na tržaško področje v nadomestilo za odgovarjajočo enoto, ki jo zdaj razpuščajo.

Edinice, ki odhajajo, so ali odpuščene iz vojske ali pa na poti na druga področja. Številčno stanje zavezniških sil v Julijski krajini ostane bistveno neizpremenjeno.»

K ureditvi škedenjske industrije

TRST, 16. sept. — V vrsto mnogih krajevnih industrij, ki jih obnavljajo ter dosegajo normalno predvojno proizvodnjo, moramo prišteti tudi industrijske naprave na Škednju. «Notiziario Industriale», ki ga izdaja pokrajine, je objavil članek, ki obnovitve dela v tej industrijski Združenje industrijcev tržaške prikazuje možnosti razvoja in panogi.

V članku poudarjajo, da so škedenjske visoke peči tesno povezane z industrijskim in gospodinjskim življenjem mesta. Delavnost krajevnih ladjedelnic je navezana na izdelovanje pločevine v škedenjskih tovarnah; potrošnja plina v gospodinjske namene je odvisna od proizvodnje v visokih pečeh.

V vojni povzročena škoda na vseh napravah je znatna; k njej moramo prišteti še okvare zaradi nedelavnosti in obrabo materiala. To vse otežkoča obnovitvena dela.

Danes obratuje v škedenjskih tovarnah le koksarna, kjer destilirajo stranske proizvode ter proizvajajo plin za meščansko potrošnjo. To je vse omogočeno z zavezniškimi dobavami premoga. Vodstvo naprav ima v načrtu mnogo stvari za povečanje proizvodnje, med drugim sistem dela za izrabljanje odpadkov iz visokih peči. Doslej so metali v morje neuporabni liti material, ki ostaja v visokih pečeh, od zdaj dalje pa ga bodo spreminjali v cement. Strojne naprave za obratovanje te cementarne so že pripravljene.

Članek zaključuje, da gre zasluga za delno obnovitev delavnosti škedenjskih industrijskih naprav zanimanju Zavezniške vojaške uprave ter rednemu dobavljanju premoga.

LOUIS WILTON 9.

Kilometrski kamen št. 27

Vedite, da je gospod Fielder samo enkrat darežljiv, kar pa se tiče mene, vam ne bi dala niti centa, kljub vašim lepim priporočilnim pismom. Kajti poklicni kavalirji in zalezovalci deklet niso ljudje, ki bi se dali poboljšati in takšnih ljudi ne maram.»

Alf Duncan jo je na videz pobito poslušal ter obračal velike oči v tajničin obraz ter pri tem kazal smešen obup.

«Vendar vas zagotavljam, da sem žrtev nesporazuma in usodnega naključja, moja draga gospodična Reidova — jo je zagotovil z veliko toplino — vrhu tega pa niste samo inteligentna ženska, ampak tudi zelo lepa. Da, ne da bi se vam hotel hliniti, izredna lepotica ste in pravi tip lepote. Dobro, tudi vi boste morda izkusili, proti kolikšnim sovražnastim se je treba boriti, če vam je narava poklonila veliko fizičnih in duševnih vrlin. Često spravi človeka kak položaj v veliko zadrego...»

«Ni treba delati nobenih poklonov — ga je prekinila gospodična Reidova — verjemite mi, da imam mnogo dela.»

Mladenič je vzel iz žepa cigaretnico z ogromnim monogramom, jo odprl in jo ponudil gospodični Reidovi. Ker je ta ponudbo ogorčeno odklonila, je sam vzel cigareto in si jo z veliko mirnostjo prižgal.

«Če sami nočete kaditi, upam, da boste dovolili kaditi meni — je mirno nadaljeval — zares sem prišel v silno težak položaj in često zadostuje nekoliko nikotina, da najdem kako rešilno misel. Vi, ki sedite tu v uradu, tako lagodno in na toplem, kadar je mraz ter trez skrbi, imate vse to kar potrebujete in si niti predstavljati ne morete, kaj vse človeka lahko doleti. Vsakdo mora skušati najti izhod in sredstva za naprej; vprašanje, kako, pri tem ni važno.»

«Jaz sem se na primer pred nekaj dnevi po naključju seznanil s «Plavolaso srako». Njeno pravo ime je Emily Jarvisova in je najspretnejša žeparka od Hyde Parka pa do morske obale; prepričan sem, da je v svojem poklicu nenadkriljiva. Predstavljajte si: uspelo ji je, da mi je izmaknila denarnico, ne da bi jaz kaj opazil in to kljub temu, da sem imel površnik popolnoma zapet. Pri tem pa ne smete pozabiti, da sem silno sčegetljiv. Ko je v naglici pregledala njeno vsebino, se je nenadoma obrnila k meni in me z neizmerno prisrčnostjo in vljudnostjo povabila na kosilo. Odšla sva v lepo restavracijo, kjer sva se najedla; med tem pa mi je srčkana deklica pripovedovala nekatere zanimivosti iz svojih v mladih let, ki so bila dokaj razburljiva. Najprej je bila v službi v nekem uradu, kjer si je skoraj obrabila prste, ker je morala toliko pisati na pisalni stroj. Nato se je posvetila filmu. Končno ji je uspelo, da se na lepek način preživlja. Pripovedovala mi je tudi o neki svoji stari prijateljici, ki živi še danes boljše kot ona sama, ker je začela s poslom na debelo.»

Gospod Duncan se je globoko oddahnil in ugasnil cigaretni ogorek ter ga s prsti zmečkal. Gospodična Reidova pa se je med tem, ko je on govoril, dvignila ter odšla k oknu in se naslonila nanj ter se je pričela baviti s tretjim neprijetnem presenečenjem, ki jo je doletelo to jutro.

V takšnih okoliščinah gentlemanu ni preostalo drugega kot da je nadaljeval in sam vzdrževal razgovor.

«Kljub vsemu pa se ne morem posvetiti takšnim poslom — je ugotovil s klavrnim tonom — ker prvič niman za to potrebnih sposobnosti, drugič mi pa manjka tudi potrebnega poguma. Saj imam dovolj že tistih dveh mesecev, ki so mi jih naprtili. Mislim, da je to bilo prvič in zadnjič, ker angleške kaznilnice predstavljajo pravo samoto in niso v čast našemu stoletju, ker ne nudijo niti najmanjše ugodnosti. Moje edino rešilno sidro bi bilo, če bi nekega dne srečal žensko, ki bi imela toliko denarja, da bi zgradil takšno hišo, kot sem si jo zamislil. Na primer kaka bogata Američanka; mislim, da jih je še vedno precej. Saj ne zahtevam, da bi morala biti kaka čudežna lepota, čeprav imam zadevno precej prefinjen okus; vendar pa...»

«Ker že ravno govorite o Američankah — je dejala gospodična Reidova in se obrnila od okna ter pustolovca ostro pogledala v obraz — zdaj ko imate na razpolago dovolj časa, bi vam mogla ponuditi neko zaposlitev; zanimalo bi me vedeti, kdaj in v kakšnih okoliščinah je včeraj zvečer odpotovala iz Londona neka gospodična po imenu Isabela Longdenova. Stanovala je v hotelu Union. Ali morda poznate kake ljudi, ki bi vam mogli nuditi v tej zadevi kake podatke?»

Alf Duncan je v trenotku spet pridobil svojo malomarno živahnost, skočil kvišku, skrbno popravil hlačno gubo ter se s samozadovoljstvom pogledal v zrcalo, ki je viselo na nasprotni steni.

«Seveda imam dovolj znanja — je samozavestno izjavil — pa še kakšna znanja. Kaj ste že rekli torej, moja draga?»

«Gospodična Isabela Longdenova — je zlogujoče pristavila gospodična — iz Shoshona v Idahu.»

«Gaspodična Isabela Longdenova? Izvrstno. To ime si bom lahko zapomnil. — Spet je pogledal gospodično Reidovo v obraz; medtem pa mu je v očeh zagorel žarek upanja — povejte mi nekoliko jasneje, ali bo morda zame kaj dela?»

Gospodična Reidova je hladno skomignila z rameni.

«Saj sem vam dejala, da je gospodična nenadoma odpotovala. V ostalem pa prav nič ne poznam njenih gospodarskih prilik in tem manj, ker se zanjo zanimam samo tako posredno.»

Medtem ko je tako govorila, je vzela torbico, jo odprla in začela po njej brskati, lepi Alf pa je vsak njen gib zasledoval z diskretno pozornostjo.

«Gre za popolnoma osebno uslugo — je imela za potrebno pristaviti rjavolasa tajnica — zapomnite pa si, da mi morate telefonirati med eno in drugo uro, če mi boste imeli kaj sporočiti. In ker boste morda imeli kake stroške...»

Odločni obraz gospoda Duncana je dobil nekakšen izraz ponosne zavenitve, toda njegovi prsti, ki so bili nekoliko manj občutljivi, so hitro zgrabili sveženj dvakrat prepognjenih bankovcev, ter jih hitro zmašili v žep.

«Moja draga gospodična Reidova, zelo hitro boste dobili kako obvestilo — je dejal med popolnim poklonom, kot jih je videti samo v visoki družbi.

(Nadaljevanje prihodnjič)